

warscheinlich die „Zugunruhe“ sei diese von Schwankungen der Beleuchtungsverhältnisse, der Temperatur oder des Nahrungsbedarfs ausgelöst. Weiter scheinen die Nahrungsbeschäftigungen wegen des kurzen winterlichen Tages intensiver als zu anderen Jahreszeiten zu sein.

Andererseits wird angenommen, dass eine kräftige Zunahme der Temperatur auch eine steigerte Flugtätigkeit auslöst. Da der Nahrungsbedarf nach einer solchen Temperaturschwankung viel geringer ist als bei grosser Kälte, zeigt sich diese Flugtätigkeit dem Beobachter als eine Auflösung der Scharen in den relativ eng begrenzten Arealen mit beerenreichen Ebereschen und Umzug in die ausgedehnteren, unbewohnten Waldgebiete. — Es ist darum verständlich, dass der Hakengimpel bei kalten Wintern mit guten Beerenertrag so viel leichter beobachtet wird als während eines milden Winterhalbjahres mit mittlerem oder schlechtem Beerenertrag, oder während eines Jahres, wenn der Herbstzug aus irgendeiner Ursache vor dem Eintritt des dauernden Winters in unseren Gegenden beendet ist. — Wenn der Temperaturanstieg im Spätwinter sehr bedeutend ist (bis über 0° C) löst sie den Frühlingszug aus, und die Individuen ziehen mit breiter Front und in kleinen Scharen ihre nördlichen Nistplätzen zu.

Enontekiön linnustosta vuosina 1930—1937 tehtyjä havaintoja.

V. J. KURKISALO.

Toimiessaan opettajana Enontekiöllä 1930—37 oli kirjoittajalla tilaisuus perehtyä pitäjän linnustoon verrattain hyvin, sillä havainnot voitiin tehdä kaikkina vuodenaikoina.

Vaikkakin seudun linnustoa on tutkittu useaan otteeseen jo viime vuosisadalta alkaen, on aikaisempien tutkijain antama kuva siksi paljon vanhentunut, että seuraava katsaus on varmaan tarpeen vaatima. Kysymyksessäoleva ajanjakso oli nim. Lapissakin poikkeuksellisen edullinen, sattuuhan se juuri „lämpimälle vuosikymmenelle,“ jolloin monet eteläiset lajit levisivät huomattavasti kauemaksi pohjoiseen kuin aikaisemmin. Sitäpaitsi 1930—31 oli alueella hyvä sopulivuosi, jolloin lisäksi muitakin pikkujyrsijöitä oli paljon. Vuodet 1934 ja 1936 olivat taas hyviä myyrävuosia. Vastaavasti oli myös petolintujen runsaus huomattava. Suotuisista oloista johtuen voi pitäjän linnustosta antamani kuva olla tavanomaista jonkin verran rikkaampi. Niinpä esim. eräinä vuosina muuttamat lajit

pesivät kaksikin kertaa, mikä Enontekiön lintumaailmassa — varpusta ehkä lukuunottamatta — on katsottava poikkeusilmiöksi. Toisaalta tilanne kaikesta huolimatta oli monien lajien kohdalla jopa huolestuttavan huono.

Tutkimusalue käsittää koko pitäjän, jonka suurin pituus on n. 200 ja suurin lev. n. 70 km sekä pinta-ala 8068.4 km². Sen luontoa ei tässä liene tarvis lähemmin kuvailla, viitattakoon vain ilmaston, kasvillisuuden y. m. suhteen esim. teoksiin SUOMEN KARTASTO 1925 ja SUOMENMAA IX 1931. Oleellisia piirteitä on tunnetusti havumetsän rajoittuminen alueen eteläosaan sekä koivu- ja tunturivyöhykkeen huomattava laajuus. Suo-, ranta- ja vesilinnustolle otollisten maisemien yleisyys on niinkään merkittävä tekijä. Kulttuurin leimaamat alat ovat yhä melko vähäiset. Mainittavasti niitä on vain suurimpien kylien, Hetan, Peltovuoman ja Palojoensuun vaiheilla. Yleensä kylät — niitä on 25 — ovat harvassa, joten niiden väliä voi olla useita penikulmia, eikä välimaastossa juuri näy kulttuurin jälkiä. Asutus onkin harvaa: 1. I. 1936 asukkaita oli 1450, ja väentiheys siis vain 0.18 henkilöä 1 km²:llä.

Seuraava linnustonkuvaus perustuu kirjoittajan omiin muistiinpanoihin, joista kuitenkin tärkein osa, m. m. kvantitatiivinen aineisto, tuhoutui Sortavalassa sotatalvena 1939—40. Aukkoja on osaksi voitu täyttää erittäin paikkakuntalaisten antamilla tiedoilla. Näistä avustajista mainittakoon PIETARI MANNELLA (jälempänä lyhentäen P. M.) Maunusta, kirkkoherra AIMO KALLIO (A. K.) Hetasta sekä JOONAS, LEONARD ja PETTERI BAAS (J. B., L. B., P. B.) Palojoensuusta. Myös metsästyksen tulokset ja kirjoittajalle preparaoitavaksi lähetetyt linnut, n. 250 kpl., on otettu huomioon.

Corvus corax L. Pesivänä verrattain yleinen koko alueella. Havumetsissä pesät ovat useimmiten puissa, mutta esim. Lupon- ja Pahtakurussa kallion seinämällä: m. m. 29. IV. 1934 pesä ja 4 munaa Pahtakurussa. „Käsivarren“ aukeilla tuntureilla ehkä yleisin, joiakin vuosina jopa runsaslukuinen, samoin Käkkälöjoen ja Pöyrisjärven seuduissa. Kanta vaihtelee kuitenkin melkoisesti. — Muoniossa ja Kittilässä yleisyys samanlainen.

Corvus corone cornix L. Pesii jo vakiintuneena, joskin melko harvinaisena havumetsäalueella. Koivuvyöhykkeessä variksen tapaa usein käypäläisenä Muonionjoen varrella „kulttuuripaikoissa“; voi satunnaisesti pesiäkin (P. M.). On ilmeisesti korppia harvinaisempi. — Muuttolintu, mutta yrittää joskus talvehtiäkin. 1931/32 oli Palojoensuussa 2 yks., joista toinen kuoli helmikuussa, mutta toinen eli siellä kevääseen. 1935/36 oli Hetassa 4 yks., joista tietääkseni 2 kuoli; 1936/37 siellä taas oli useita variksia. — Talvehtimisen onnistuminen on siis toisinaan ollut epävarmaa, koivuvyöhykkeessä

sitä ei ole yritettykään. Kuolemantapausten syitä ei saatu selville.

Pica fennorum Lönnb. Vain kulttuuriseuduissa ja etupäässä havumetsäalueella, joskin tavataan jokivarsilla aina Kilpisjärvellä asti. Verrattain yleinen se on isoimmissa kylissä (Hetta, Peltovuoma, Palojoensuu). Keväällä 1936 laskin ja arvioin pitäjän harakkakanan korkeintaan 200 pariksi. — Laji talvehtii pesimäpaikoillaan koivuvyöhykkeessään.

Cractes i. infaustus L. Pesii siellä täällä havumetsäalueella. Koivuvyöhykkeessä se usein käy, etenkin syksyisin, mutta ei pesi siellä. — Muoniossa kuukkeli on yleisempi kuin Enontekiöllä.

Sturnus vulgaris L. Mukkavuomassa, juuri Ruotsin puolella rajaa, tavattiin 2 kottaraista 17. IV. 1931 (A. K.). Tiettävästi ensi kerran laji pesi Enontekiöllä samana keväänä: 24. V. 1931 löydettiin Hetassa 2 pesää. 1932 siellä taas pesi 2 paria, ensin sotkanpönttöihin, mutta niistä karkoitettuina uudestaan tavallisiin, täällä leppälinnulle asetettuihin pönttöihin. 28. IV. 1934 ilmestyi Palojoensuun kansakoulun pihalle 1 yks., joka oleskeli siellä vain 2 päivää ja sitten matkasi etelämmäksi. — Kansa ei lintua tuntenut.

Carduelis flammea (L.). Havumetsäalueella pesivänä ajoittain jopa hyvin yleinen, eräinä vuosina vain siellä täällä. 1935 ja 1936 oli urpiaisia runsaasti. Esim. 14. VI. 1935 2 pesää, kummassakin 5 munaa; 21. V. 1936 18 pesää, 5. VI. 1936 pesä ja 5 munaa Palojoensuussa. — Talvella vain harvinaisena tai vallan satunnaisena.

Pyrrhula pyrrhula (L.). Kerrotaan näyttäytyneen Palojoensuussa eräänä talvena (vuosi ?). (J. B., P. B.). Satunnaisenakin siis perin harvinainen.

Pinicola enucleator (L.). Jokseenkin yleinen pesivänä havumetsän rajalle saakka, mutta puuttuu koivuvyöhykkeestä. Runsaus vaihtelee melkoisesti eri vuosina ja eri paikoissa. 1936 löysin Palojoensuun tienoilta 6 pesää; esim. 6. VI. pesän ja 3 kovasti haudottua munaa. Muuttolintu, mutta tulee takaisin joskus jo helmikuun puolivälissä.

Fringilla coelebs L. Harvinainen vieras kevätmuuton aikana, jolloin Palojoensuussa todettiin 7. V. 1931 1 ♂, 7. V. 1932 useita ♂♂, 3. V. 1934 4—5 ♂♂, 4. V. 1935 2 ♂ ja 27. IV. 1936 1 ♂. Ne katosivat aina jo saapumispäivänä, eikä naaraita koskaan nähty.

Fringilla montifringilla L. Havumetsäalueella tasaisesti levin-

nyt ja runsaslukuinen, mutta vielä koivuvyöhykkeessäkin säännöllisesti pesivänä verrattain yleinen.

Passer domesticus (L.). Pienehkö kanta pesii Peltovuomassa, Hetassa, Palojoensuussa ja Kaarresuannossa (Ruotsin puolella kirkonkylässä paljon lukuisampi).

Emberiza citrinella L. Pieni vakinainen kanta — 1936 arvio 200 paria — pitäjän etelä- ja itäosien asutuissa seuduissa. Palojoensuun kansakoulun tontilla (2 ha) pesi säännöllisesti 2—3 paria. On muuttolintu vielä Muoniossakin; Enontekiöllä ei edes yrittänyt talvehtia.

Emberiza hortulana L. Eteläosassa aluetta kulttuuripiirissä pesivänä jokseenkin harvinainen. Palojoensuussa 25. V. 1935 ♂♀, 1. V. 1936 ♂ ja 8. VI. 1936 kansakoulun tontilla pesä, jossa 5 hautomatonta munaa. Myös Sonkamuohtassa tapasin ainakin kerran.

Emberiza schoeniclus (L.). Koivuvyöhykkeen yleisimpiä lintuja ja pesii tuntureillakin aina puurajaan saakka. Havumetsäalueella harvinaisempi; esim. 19. VI. 1931 pesä ja 4 munaa Palojoensuussa.

Calcarius lapponicus (L.). Könkämä- ja Lätäsenon laaksossa hyvin yleinen, mutta pitäjän etelä- ja itäosissa (Palojoensuu, Muotkajärvi, Hetta, jopa Ounastunturin alue) pesivänä satunnainen.

Keväisin 1931—32—34—35—36 arvioin Palojoensuun kylässä pysähtyvät muuttoparvet 800—2,000 yksilöksi. Tällaisia parvia saattoi tulla viikon ajankin joka päivä, ehkäpä useampia päivässä, jolloin kylä aivan kuhisi lapinsirkkuja.

Plectrophenax nivalis (L.). Pulmusen pesimäalue alkaa n. 30 km mäntyrajan luoteispuolelta Naimakkajärvestä, josta se jatkuu „Käsi-varren“ kärkeen asti. Tällä tunturiseudulla se on verrattain yleinen, eräinä vuosina kuitenkin vain siellä täällä pesivä. Ei pesi etelämpänä, ei Ounastunturillakaan, missä sitä ennen on niukasti tavattu.

Alauda arvensis L. Asusti Palojoensuussa ainakin kesinä 1930—31—34—36 ja Hetassakin useana vuonna. Tavallisesti todettiin vain 1 laulava ♂, mutta 23. IV. 1936 2 yks. ja samoin kerran aikaisemmin Palojoensuun pelloilla. Kun kiuru lauloi siellä koko kesät, se on ehkä pesinytkin, vaikka pesää ei ole vielä Enontekiöltä löydetty. Laji on siis yhä harvinainen, Muoniossakin vain vähän yleisempi, Kolarissa jo melko yleinen.

Eremophila alpestris flava (Gmel.). Palojoensuussa 13. V. 1935 15 yks. parvessa, joka viiپی täällä 11 vrk. Muut viisi kevättä

menivät ilman ainoatakaan havaintoa. Mitä tietä ne menevät „Käsi-varren“ tuntureille, missä harvalukuinen kanta pesii? — 10. VI. 1936 pari Ounastunturilla.

Anthus trivialis (L.). Pesii havumetsävyöhykkeessä siellä täällä, mutta on koivuvyöhykkeessä vain satunnainen käypäläinen.

Anthus pratensis (L.). Hyvin yleinen kaikkialla, mutta etenkin koivuvyöhykkeessä.

Anthus rufogularis Brehm. Palojoensuussa 6. V. 1934 useita yks. muutossa. Tämä on ainoa varma tapaaminen. Pesivänä ei löydetty. Kesällä 1936 puuttui ainakin Ounastunturilta.

Motacilla flava subsp. L. Ainakin havumetsäalueella sopivilla paikoilla yleinen, tavallisesti *thunbergi*-rotuisena. Siellä täällä myös päärotua (?): 28. V. 1932 sain kissan tappaman linnun preparaotavaksi.

Motacilla alba L. Hyvin yleinen muualla paitsi tunturien hui- puilla, missä se on melko harvinainen ja tuskin pesivä.

Parus major L. Tavattu Vähänivassa talvella 1932. Myöhem- mät havainnot ovat kaikki Palojoensuusta: helmikuussa 1935 saatu 1 yks. kileristä; 16. IV. 1935 koulun pihalla pulmuseen seurassa 1 yks.; kesällä 1935 samassa paikassa pesi kahdesti pesäpönttöön: 12. VI. oli 1. pesye täysi, munia 11, ja 8. VIII. taas siinä oli 8 vastakuoriu- tunutta poikasta. — Keväällä 1937 laji jälleen näyttäytyi — oltuaan v. 1936 kateissa — niinettä 7. III. 1937 havaittiin 1 yks. sekä huhtik. alussa 2 yks. vierailien samassa pöntössä, jossa pesät 1935 olivat; 16. IV. ne kuitenkin hävisivät.

Parus cinctus Bodd. Pesii havumetsäalueella jokseenkin ylei- senä. Esim. 24. V. 1936 pesässä 8 hautomatonta munaa Palo- joensuussa. Koivuvyöhykkeessä en pesivänä tavannut. Talvehtii alueella.

Parus atricapillus borealis Selys. Pesii havumetsäalueella siellä täällä, mutta ei koivuvyöhykkeessä huomattu. Syksyisin kiertomat- koillaan ehkä yleisempi (tai helpommin havaittavissa?) kuin pesimis- aikaan. Talvehtii täällä.

Lanius excubitor L. Pesii, runsauden vaihdellessa jokseenkin yleisestä — siellä täällä pesivään. Yleisimmillään se on mänty- ja koivuvyöhykkeen rajalla, pesien mielellään viimeisissä männyissä (vaaroilla Lätäsenon varrella sekä Markkinan ja Maunun seudussa). Yleinen koivuvyöhykkeessäkin, mutta etelämpänä (Palojoensuu, Muotkajärvi, Hetta) pesivänä paljon harvinaisempi.

Bombycilla garrulus (L.). Pesivänä 1930—37 useissa paikoissa: Palojoensuun itäpuolella (Kolmasvaara), Sammalvaaralla, Perilänjärven ja Ullatievan jäkäläkankailla sekä Vähänivan seudussa. Kanta vaihteleva; jokseenkin yleinen 1936, jolloin itse löysin 3 pesää.

Muscicapa striata (Pall.). Tapasin monena vuonna Kolmasvaarassa, mutta pesää en löytänyt.

Phylloscopus trochilus acredula (L.). Hyvin yleinen kaikkialla, missä puita kasvaa.

Turdus pilaris L. Havumetsäalueella yleinen tai joks. yleinen ja tavataan myös koivuvyöhykkeen alaosissa, kaikkialla vain kulttuurin piirissä, joten lukumäärä ei nouse suureksi.

Turdus ericetorum philomelos Brehm. Havumetsäalueen eteläosissa pesivänä siellä täällä, sen pohjoisrajalla vain harvinaisuutena. Esim. 13. V. 1934 Palojoensuussa useita laulavia ♂♂.

Turdus musicus L. Kaikkialla — paitsi tunturien laeilla — hyvin yleinen, ehkä pitäjän yleisin lintu. Koko kanta 1936 oli ainakin 30,000 paria. Arvio perustuu laskentaan Palojoensuun, Hetan, Muotka- ja Suonttajärven sekä Vähänivan seudussa 1.—15. VI. 1936. Esim. Palojoensuussa löysin n. 4 km²:n alalta yli 60 (64?) pesää.

Oenanthe oenanthe (L.). Hyvin yleinen koko alueella, tuntuireillakin.

Saxicola rubetra (L.). Hyvin harvinainen. 25. V. 1936 tapasin ♂:n Palojoensuun Riivivuomalla.

Phoenicurus phoenicurus (L.). Havumetsäalueella yleinen. Pesii koivuvyöhykkeessä harvalukuisena Kilpisjärvellä saakka.

Luscinia svecica (L.). Koivuvyöhykkeen yleisimpiä lintuja, useina vuosina havumetsäalueellakin melko yleinen vielä Palojoensuussa, mutta jo Muonion rajalla selvästi harvinaisempi. 1931 oli sinirinnalla „hyvä vuosi“: esim. Palojoensuussa 20. VI. 1931 2 pesää, kummassakin 6 munaa.

Cinclus cinclus (L.). Siellä täällä. Ounas- ja Muotkajärven välisen kosken varrella pesi useita pareja. Talvella en tavannut.

Hirundo rustica L. Satunnainen vieras. Vain keväällä 1936 tavattu: 2. V. tuli Palojoensuun koulun pihalle 1 yks., joka n. 1 1/2 t. myöhemmin palasi etelään. 20. V. tuli sitten 2 yks., jotka seuraavana päivänä katosivat.

Delichon urbica (L.). Hyvin yleinen kylissä Siilastupaa myöten. Palojoensuussa pesi vuosittain 100—300 paria.

Riparia riparia (L.). Sopivilla paikoilla yleinen Kilpisjärvelle asti. Palojoensuussa Palojoen törmässä iso yhdyskunta.

Micropus apus (L.). Vain satunnaisena vieraana, havaittu koivu-
vyöhykkeessäkin (P. M.).

Dryobates major (L.). Harvinainen, ei pesine. Näyttäytyi
useimmin syksyllä, mutta ei joka vuosi.

Dryobates minor (L.). Havumetsäalueella yleensä verraten har-
vinainen, joskin kanta vaihtelee melkoisesti. Koivu-
vyöhykkeessäkin Kilpisjärvellä saakka, joskus pesivänäkin (P. M.).

Picoides tridactylus (L.). 1930—37 harvinainen: en löytänyt
yhtään pesää, ja useimmat tapaamisetkin sattuivat Ruotsin Kaarre-
suannon pitäjässä. „Normaalisti“ esiintynyt pesivänä siellä täällä,
eniten havumetsävyöhykkeessä (P. M.).

Dryocopus martius (L.). Syyskuussa 1934 löysin kuolleen ♂:n
Haapavaarasta. Ainoa tapaaminen.

Cuculus canorus L. Havumetsäalueella siellä täällä, ajoittain
yleisempikin. Koivu-
vyöhykkeessä tuntuvasti vähemmän (P. M.).

Nyctea nyctea (L.). Aukeitten, jylhien tunturien asukas, joka
ei pesi havumetsäalueella eikä tietävästi Ounastunturillakaan. Pesii
„Käsivarressa“ Haltiotunturilla saakka alkaen 10—15 km mäntyrajan
„ylä“puolelta. 1930—31 ja 1934 verrattain runsaslukuinen, etenkin
1934 Toris- ja Rommaenon latvoilla ja Robilla. Muina vuosina
harvinainen tai ehkä puuttui kokonaan. V:ltä 1937 ei ole mitään
havaintoja.

Bubo bubo (L.). Harvinainen. 3. IV. 1931 ammuttu Maunussa
lintu, jonka täytin. Kansa tuntee lajin („huuhkain“) Muonionjoen
varressa. P. M. kertoi sen harvinaisena pesivän „Käsivarren“ tuntu-
reilla. Lienee havumetsäalueella ainakin sopulivuosina yleisempi
kuin koivualueella. Itse en sitä luonnossa tavannut.

Asio flammeus (Pontopp.). Sopulivuosina 1930—31 yleinen
koko alueella, varsinkin koivu-
vyöhykkeessä. Muina kesinä harvi-
naisempi, mutta aina pesii jonkinlainen kanta. 21. V. 1931 pesä ja
7 munaa Maunussa.

Aegolius funereus (L.). Sopuli- ja myyrävuosina havumetsä-
alueella siellä täällä, koivu-
vyöhykkeessä harvinainen, mutta voi
pesiäkin (P. M.). Muina vuosina tuskin tavataan. 1931 oli kanta
vahva, löysin useita pesiä: Palojoensuussa 4 pesää (1. V. 4
munaa, 10. V. 2 munaa, 11. V. 6 + 6 munaa), Muotkajärvellä
11. V. 5 munaa. Kaikki 5 pesää olivat sotkanpöntöissä. Myös

Hetassa löydettiin useita pesiä. Muina vuosina en tavannut pesiä.

Surnia ulula (L.). Yleisin pöllölaji, pesii vakituisesti, joskin kanta paljon vaihtelee. Eniten havumetsäalueella, mutta pesii koivuyöhykkeessäkin. Syks. 1930 ja koko vuoden 1931 erittäin runsaasti. 12. V. 1931 Maunussa 10-munainen pesä. — Keväällä 1934 runsaasti Palojoensuussa.

Strix nebulosa lapponica Thunb. 1930—31 oli lapinpöllökin melko yleinen ainakin Hetan, Muotkajärven ja Palojoensuun seuduissa. Ne saalistivat iltaisin pelloilla ja Porovuoman ympärillä. 1934 varsinkin syksyllä taas runsaasti (esim. 12. IX. 1934 täytin yhden). Pesimispaikkoja en löytänyt, mutta päätelin niitä olevan pitäjän kaakkoisosassa Muonion ja Kittilän rajoilla useita. Asuu havumetsissä, ei viihdy koivualueella eikä tuntureilla.

Falco peregrinus Tunst. Siellä täällä harvaksen koko alueella. Esim. Muotkajärven Luponkurussa 23. V. 1932 pesä ja 3 munaa.

Falco rusticolus L. Ilahduttavan varma, ei tosin runsas kanta pesii vielä koivuyöhykkeessä Könkämäen varressa, missä on useita pesimispaikkoja. Esim. 28. IV. 1931 pesä ja 2 munaa Naimakkajärven eteläpäässä. Ei pesine enää havumetsäalueella.

Falco columbarius aesalon Tunst. Yleinen, tavallisin haukkalaji. Eniten havumetsäalueella, pesii koivuyöhykkeessäkin. Pesii m. m. 6. VI. 1931, 7. VI. 1931 ja 4. VI. 1934, kussakin 5 munaa; kaikki 3 Palojoensuussa.

Falco tinnunculus L. Harvinainen, pesimistä ei todettu. Harhailevia yks. näki usein pitkin kesää, mutta ei joka vuosi. 18. VIII. 1931 ammuttu Palojoensuussa.

Aquila chrysaëtus (L.). Harvinainen. Arvioin kannan 1933—36 kolmeksi pariksi. Pesiä en löytänyt. Talvella 1933/34 kotkapari asusti Torisenon latvoilla: 3. XII.—21. II. nähtiin usein jopa 3 yks. riekonansoja kokemassa (T. HEIKKURINEN). Samana talvena pari Lätäsenon varrella Iso-Kurkkion ja Hirvasvuopion välillä, missä P. M. taas syksyllä 1945 näki 2 komeata yks. Ounastunturin ja kirkonkylän välillä näin itse parin 31. V. 1936.

Buteo lagopus (Brünn.). Verrattain yleinen, mutta runsaus vaihtelee; koko alueella. Sopulivuosina 1930—31 havumetsäalueella (Peltovuoma, Vuontisjärvi, Hetta, Muotkajärvi, Palojoensuu) piekanoja erikoisen runsaasti. Esim. 16. V. 1931 4 munaa, 20. V. 1931 3 munaa, 21. V. 1931 2 munaa — (kaikki Palojoensuussa) — 27. V.

1931 5 munaa Etelälahdenvaarassa ja 20. V. 1934 4 munaa He-tassa.

Circus cyaneus (L.). Ei aivan harvinainen, havumetsäalueella. Palojoensuussa Jalonpolanvuomalla pesä ja 5 munaa 10. VI. 1931. Kevään 1934 lintu asusti Palojoensuun ja Vähänivan välillä, kesällä 1935 Hetan seudussa ja Sotkajärvellä, missä näin sen usein. Kansa tuntee sen („sammakkohaukka“).

Accipiter gentilis (L.). Verrattain yleinen kaikkialla kautta vuo-den. Saatu usein riekon- ja metsonpyydyksistä: 18. III. 1935 ♂ Tar-vantotunturilta, 4. X. 1937 ♀ juv. Palojoensuusta, 8. X. 1937 ♂ Muot-kajärveltä sekä talvella 1933/34 Robi-tunturin jo Torisenon latvojen väliltä useita juv. yks.

Pandion haliaëtus (L.). Pesii Palojoensuun, Muotkajärven ja Suonttajärven välisellä alueella. Tunnettu, vuosikymmeniä käytetty pesimisaikka on Lompolonrova. Kun vanha pesäpuu kaatui, tehtiin uusi pesä lähettyville. Lätäsenon varrella havumetsänrajalla on pesä eräässä viimeisistä männyistä (P. M.). Kesällä 1936 pari Ounas-ja Perilänjärven tienoilla, m. m. 31. V. näin ne P-järvellä. 5. V. 1931 1 yks. Lompolonrovassa. 29. V. 1935 saatiin Sotkajoesta verkkoon kuollut ♀, jossa oli 2 kuoretonta munaa, toinen jo hyvin kehittynyt

Cygnus cygnus (L.). 1930—37 oli joutsenkanta ilahduttavan runsas, todennäköisesti n. 40 paria. P. M. arvioi itse „Käsivarressa“ pesivän 15—25 paria vaihdellen määrä eri vuosina. Keväisin niitä näki jatkuvasti sekä yksitellen että pieninä parvina, esim. 17. IV. 1931 Keinovuopiossa 11 yks. ja 8. IV. 1936 Palojoensuussa 2 yks. Täältä on myös syyshavaintoja: 5. X. 1930 8 yks. ja 26. X. 1937 vielä useita kymmeniä. Pesimätietoja on etenkin Sotkajärveltä, missä koko kesän 1934 näkyi 8 ♂♂. Luultavasti oli parejakin 8, sillä touko-kuussa laskin kerran 14, kerran taas 15 yks. J. B. löysi 28. V. 1934 pesän, jossa oli 5 munaa. 31. VIII. 1934 oli järvellä n. 60 joutsenta. Muinakin kesinä niitä siellä näkyi. Äijäjärvessä pesi 1 pari joka kesä. Hetassa näin metsänvart. J. HUOTARILLA särkyneitä munan-kuoria, jotka hän aikaisemmin oli saanut Ounastunturin luoteispuo-lelta järveltä, jonka nimeä ei tiennyt.

Anser erythropus L. Pesii koivuvyöhykkeessä runsaslukuisena, havumetsäalueella paljon harvemmassa ja pitäjän S-osassa vain val-lan harvinaisena. 31. V. 1936 pesä ja 4 munaa Kortevuomalla.

Anser fabalis (Lath.). Pesii Lätäsenon varsilla melko yleisenä, pitäjän eteläosissa vain satunnaisesti.

Anas platyrhyncha L. Vain 1 havainto säilynyt: 5. V. 1931 ♂♀ Palojoensuun Porovuomalla. Tuskin muulloin tapasinkaan. Oli siis huomattavan harvinainen.

Anas crecca L. Havumetsäalueen ruohoisissa järvissä siellä täällä, runsaslukuisin Sotkajärvässä.

Anas penelope L. Hyvin yleinen. 31. V. 1936, Perilänjärvi, pesä ja 8 munaa.

Anas acuta L, Kuten edellinen. 27. V. 1936, Sotkajoki, pesässä 9 munaa (L. B.)

Nyroca marila (L.). Pesi harvalukuisena havumetsärajan kahden puolen esim. Lätäsenon varrella. Havumetsäalueella muuttavana ainakin Sotkajärvässä, mutta niukasti. Tuntui vuosi vuodelta vähenevän.

Bucephala clangula (L.). Hyvin yleinen ainakin havumetsäalueella.

Clangula hyemalis (L.). Jokseenkin yleinen „Käsivarren“ tunturivesillä. Havumetsäalueella Sotkajärvässä useita, Muotkajärvässä muutamia pareja.

Oidemia fusca (L.). Pesii siellä täällä koko alueella.

Oidemia nigra (L.). Edellistä vähän yleisempi. Sotkajärvässä runsaasti.

Mergus merganser L. Yleinen suurehkoissa järvissä ja etenkin Muonionjoessa.

Mergus serrator L. Esiintyy kuten edellinenkin.

Colymbus arcticus L. Kaikkialla yleinen.

Colymbus stellatus Pontopp. Kuten edellinen. 4. VI. 1934 saatiin Palojoensuussa elävä kaakkuri käsin kiinni lumihangelta.

Charadrius hiaticula L. Jokseenkin yleinen sopivilla paikoilla jokien varsilla Kilpisjärvelle asti, samoin Muotka-, Ounas- ja Vuontisjärven rannoilla.

Charadrius morinellus L. Kohtalaisen yleinen useimmilla „Käsivarren“ tuntureilla. Pesii myös Ounastunturilla: 10. VI. 1936 useita pareja, muninta parhaillaan.

Charadrius apricius altifrons Brehm. Kohtalaisen yleinen „Käsivarren“ tuntureilla, havumetsäalueella vain harvinaisena Ounastunturilla.

Calidris temminckii (Leisl.). Pesii jokseenkin yleisesti Muonionjoen ja Könkämäenon varressa, m. m. lukuisasti Palojoensuun ja Vähänivan välillä.

Philomachus pugnax (L.). Yleinen havumetsäalueella.

Limicola falcinellus (Pontopp.). Palojoensuun Kortevuomalla tavattu joka vuosi, 1934 ja 1936 useita, Riivivuomalla 1931 useita ja Jalonpolanvuomalla kesäkuun lopulla 1932 1 yks. Pesiminen jokseenkin varmaa.

Tringa erythropus (Pall.). Pesii Muonionjoen varressa Kelottijärvellä asti. Havumetsäalueella yleinen; paikoin, esim. Palojoensuussa, aina erittäin lukuisasti. Esim. 1931 löysin sieltä n. 10 pesää. Sieltä ovat myös seuraavat säilyneet tiedot: 5. VI. 1933 Pikkuvaaralla 4 tuoretta munaa; 10. VI. 1935 vähän haudotut munat; 14. VI. 1935 haudotut munat; 29. V. 1936 kovasti haudotut munat. Pesät ovat aina kuivilla jäkäläkankailla. Ei vaadi välttämättä korkeita paikkoja kuten valkoviklo, vaan pesii alavillakin jäkälätyypin mailla.

Tringa nebularia (Gunn.). Havumetsäalueella hyvin yleinen, mutta pesii koivuvyöhykkeessäkin Kelottijärvellä asti. Pesii korkealla, havumetsäalueen vaaroilla jäkäläkankailla (vain satunnaisesti alempana), koivuvyöhykkeessä samoin jäkälikkömailla puurajaan saakka. Ei pesi koskaan soilla, jossa ruokailevat linnut voivat tosin käyttäytyä kuin pesimäpaikoillaan. Kukaan ei liene lajin pesää suolta löytänyt. — 14. VI. 1935 pesä ja 4 tuoretta munaa korkealla Kolmasvaaran laella jäkäläpohjaisessa metsässä.

Tringa glareola L. Hyvin yleinen havumetsäalueella. 31. V. 1936 pesä ja 2 munaa Kortevuomalla (L. B.).

Actitis hypoleucos L. Yleinen Muonionjoen varrella ainakin havumetsäalueella.

Phalaropus lobatus L. Hyvin yleinen koivuvyöhykkeessä Kelottijärven NW-puolella ja Lätäsenon varrella. Havumetsäalueella satunnainen. Keväällä 1935 tapasin Palojoensuun ja Suonttajärven välillä pikku lammessa 2 paria.

Numenius phaeopus (L.). Hyvin yleinen havumetsäalueella, harvinaisempi muualla, mutta pesii ainakin Kelottijärvellä asti. 6. VI. 1931 pesä ja 4 munaa Porovuomalla; 8. VI. 1935 samoin Jalonpolanvuomalla.

Capella gallinago (L.). Palojoensuun Korte- ja Riivivuomalla joka kesä muutamia pareja. Muualla en tavannut.

Sterna macrura Naum.. Jokseenkin yleinen ainakin Muotkajärvessä, muita pesii kaikissakin isohkoissa järvissä. Kanta suuresti vaihteleva.

Stercorarius longicaudus (Vieill.). Siellä täällä useilla korkeim-

milla tuntureilla alkaen n. 10 km mäntyrajan NW-puolelta. Sopulivuosina 1930—31 esim. Robitunturilla runsaasti. Ei tavata havumetsäalueella, ei Ounastunturillakaan.

Grus grus (L.). Pesii siellä täällä havumetsäalueella, m. m. useilla soilla Palojoensuun tienoilla. Asusti vakituisesti Kolmasvaaran ja Äijäjärven välisillä soilla, samoin Kortevuomalla ja 1931 pesi pari Riivivuomalla. P. M. ilmoittaa kurjen hyvin harvinaisena pesineen koivuvyöhykkeessäkin. — Palojoensuussa havaittu m. m. 2. V. 1932 2 yks., 6. V. 1934 ääntä, 1. V. 1936 4 yks.

Lagopus lagopus (L.). Hyvin yleinen koko alueella.

Lagopus mutus (Montin). Pesimisalue ulottuu Naimakkajärvestä ja Robi-tunturilta Norjan tuntureille. On ajoittain yleinenkin, mutta kanta vaihtelee melkoisesti. Ei tavattu etelämpänä, ei Ounastunturillakaan. Vaikka koko talven 1936/37 virkavapaana ollen pyydystin riekkoja, en tavannut lajia havumetsäalueella.

Lyrurus tetrix (L.). Harvinainen. Saatu tammik. 1935 Palojoensuussa 2 ♂♂ + 1 ♀ sekä tammik. 1936 Kurkkiovaarassa 4 ♂♂.

Tetrao urogallus L. Jokseenkin yleinen havumetsän rajaan saakka. Kanta vaihtelee huomattavasti. 20. V. 1931 pesä ja 6 muna Lompolonrovassa, 21. V. 1931 pesä ja 7 muna Kolmasvaarassa.

Zusammenfassung: Beobachtungen über die Vogelfauna im Kirchspiel Enontekiö in den Jahren 1930—1937.

Das Untersuchungsgebiet umfasst das Kirchspiel Enontekiö (8,068.4 km², 1,450 Einwohner i. J. 1936), vornehmlich das zwischen Palojoensuu (etwa 68° 20' n. Br.) und Kilpisjärvi (etwa 68° 55' n. Br.) gelegene Gebiet. Die Beobachtungen entfielen auf eine in meteorologischer Hinsicht günstige Zeitperiode. Einige südliche Arten wurden, soviel bekannt, zum erstenmal nistend in der Gegend angetroffen: *Sturnus vulgaris* 1931 und 1932, *Emberiza hortulana* 1936, *Parus major* 1935. Auch *Alauda arvensis* wurde mehrmals im Sommer angetroffen, kein Nest aber gefunden. *Fringilla coelebs* wurde in Palojoensuu in mehreren Frühjahren gesehen, *Hirundo rustica* dagegen nur i. J. 1936. Zu beachten sind ferner *Cygnus cygnus* (recht kräftiger, etwa 40 Paare zählender Bestand) und *Falco rusticolus* (nistete mehrerorts noch in der Birkenregion).

Auch einige quantitative Berechnungen werden mitgeteilt: häufigste Art ist *Turdus musicus* (etwa 60 Nester auf einer Fläche von etwa 4 km², etwa 30,000 Paare im ganzen Kirchspiel), während die „Kulturvögel“, *Pica fennorum* und *Emberiza citrinella*, lediglich in spärlicher Anzahl (etwa je 200 Paare im ganzen Gebiet) auftreten.
